

ARBETSMILJÖ
VERKET

AFS 2023:3

Arbetsmiljöverkets
föreskrifter och allmänna råd
(AFS 2023:3) om
projektering och
byggarbetsmiljösamordning
– grundläggande
skyldigheter

(Ändrad: t.o.m. AFS 2024:1)

Innehåll

Avdelning I: Allmänna bestämmelser.....	5
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	5
Varför föreskrifterna finns.....	5
Då gäller föreskrifterna.....	5
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	7
Definitioner.....	8
Avdelning II: Aktörernas ansvar och uppgifter i byggprojektet.....	17
2 kap. Byggherren.....	17
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	17
Övergripande ansvar för att organisera och ställa krav.....	17
Förebygga arbetsmiljörisker i byggprojektet.....	17
Samordna arbetsmiljöarbetet i byggprojektet.....	20
Kontrollera och följa upp det förebyggande arbetsmiljöarbetet.....	27
Arbetsmiljöplan.....	28
Förhandsanmälan.....	29
Arbetsmiljödokumentation.....	30
3 kap. Bas-P.....	31
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	31
Förebygga arbetsmiljörisker vid planeringen och projekteringen.....	31
Samordna arbetsmiljöarbetet vid planeringen och projekteringen.....	33
Följa upp projektörernas förebyggande arbetsmiljöarbete.....	35
Arbetsmiljöplan.....	36
Arbetsmiljödokumentation.....	38
4 kap. Bas-U.....	39
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	39
Förebygga arbetsmiljörisker under byggskedet.....	39
Samordna arbetsmiljöarbetet under byggskedet.....	41
Följa upp entreprenörernas arbetsmiljöarbete.....	47
Arbetsmiljöplan.....	50
Arbetsmiljödokumentation.....	52
5 kap. Byggherrens ställföreträdare.....	53
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	53
Visa ställföreträdarens självständighet.....	53
6 kap. Projektörer – arkitekter, konstruktörer och andra som medverkar vid planering och projektering.....	55

Vem föreskrifterna riktar sig till.....	55
Förebygga arbetsmiljörisker vid planeringen och projekteringen	55
Följa upp det förebyggande arbetsmiljöarbetet	57
7 kap. Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar	59
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	59
Förebygga arbetsmiljörisker vid planeringen och projekteringen	59
Följa upp det förebyggande arbetsmiljöarbetet	61
Avdelning III: Gemensamma bestämmelser om hur risker förebyggs..	62
8 kap. Grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker	62
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	62
Identifiera, bedöma och hantera risker	62
9 kap. Planera och projektera för en god arbetsmiljö i byggskedet.....	64
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	64
Nya metoder, tekniker eller material.....	64
Utformning och placering av en byggnad eller annan anläggning	65
Byggarbetsplatsen och etableringsområdet.....	65
Välja byggprodukter	66
Välja och utforma konstruktioner	67
Välja och utforma stomkomplettering, installationer och inredning ..	67
Rivning, ombyggnad eller renovering	68
10 kap. Planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet.....	69
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	69
Arbetsmiljön i en färdig byggnad eller annan anläggning	69
Arbetsmiljödokumentation.....	71
11 kap. Arbetsmiljöplanen och överlämning av arbetsmiljöarbetet	72
Vem föreskrifterna riktar sig till.....	72
När det ska finnas en arbetsmiljöplan.....	72
Syftet med arbetsmiljöplanen	73
Vad arbetsmiljöplanen ska innehålla.....	73
Generell arbetsmiljöplan	78
Överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt	79
Övergångsbestämmelser	80
Bilaga 1 Förhandsanmälan.....	81

AFS 2023:3

Arbetsmiljöverkets författningssamling

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna
råd om projektering och
byggarbetsmiljösamordning - grundläggande
skyldigheter;

AFS 2023:3

(Ändrad: t.o.m. AFS 2024:1)

Avdelning I: Allmänna bestämmelser

1 kap. Allmänna bestämmelser

Varför föreskrifterna finns

1 § Syftet med dessa föreskrifter är att vid planeringen, projekteringen och samordningen av byggnads- eller anläggningsarbete förebygga ohälsa och olycksfall som kan uppstå under bygg- och bruksskedet, samt ge förutsättningar för en god arbetsmiljö vid utformningen av arbetsplatser.

Då gäller föreskrifterna

2 § Bestämmelserna i dessa föreskrifter reglerar planering, projektering och utförande av byggnads- eller anläggningsarbeten.

Bestämmelserna reglerar också projektering för utformningen av arbetsplatser i, och i anslutning till, byggnader eller andra anläggningar vid ny- och ombyggnad.

Exempel på byggnads- och anläggningsarbete är

1. schaktning,
2. markarbete,
3. anläggningsarbete,
4. byggnadsarbete,
5. montering och nedmontering av prefabricerade element,
6. inredning eller installation av utrustning,
7. ändringar,
8. renovering,
9. reparationer,
10. nedmontering,
11. rivning,
12. löpande underhåll,
13. periodiskt underhåll – måleri- och rengöringsarbeten,

AFS 2023:3

Kapitel 1

14. dränering, och
15. sanering.

Bergsprängning i stenbrott eller under brytning i gruva räknas inte som byggnads- eller anläggningsarbete. Det gör inte heller montering, underhåll eller nedmontering av en fabriks processutrustning eller arbetsutrustning, eller installationer som hör till utrustningen.

Allmänna råd

Byggnads- och anläggningsarbeten kan vara alla arbeten som behövs för att uppföra, underhålla, ändra eller riva en byggnad eller en annan anläggning. Även arbeten som behövs för att byggnads- och anläggningsarbetena ska fungera omfattas av föreskrifterna, till exempel etableringsarbeten, uppförande av ställningar och montering av lyftanordningar.

Som schaktning räknas exempelvis grävning och bergsprängning för husgrunder eller anläggningar. Till markarbete hör grundförstärkning, bärlager och ytskikt, rörläggning i mark med mera. Anläggningsarbete är bland annat arbete med vägar, spår, ledningar, kraftverk eller parker. Byggnadsarbete kan vara exempelvis trä-, betong- eller murningsarbeten.

Till installation av utrustning räknas arbete med utrustning som hör till en byggnad eller en annan anläggning och som behövs för att den ska fungera. Exempel på sådan utrustning är installationer för värme och ventilation, belysning, el samt vatten och sanitet till personalutrymmen.

Trots att arbete med en fabriks processutrustning inte räknas som byggnads- eller anläggningsarbete omfattas ändå de mer typiska byggnads- och anläggningsarbetena av

föreskrifterna. Exempel på sådana arbeten är schaktning, betongarbeten för fundament, arbeten med rörbryggor och stöd för kabelstegar.

Vid reparationer och vid löpande eller periodiskt underhåll görs ofta något slags ingrepp i byggnaden eller anläggningen. Ommålning och rengöring inför ommålning, skrapning av grusvägar och reparation av asfaltbeläggning är också exempel på underhåll. Driften av en byggnad eller anläggning räknas däremot inte som byggnads- eller anläggningsarbete, förutom när sådana arbeten ingår som en del av ett byggprojekt. Exempel på drift är städning, fönsterputsning, sotning, rengöring av ventilationssystem och byte av filter, gräsklippning, röjning av träd och grenar i ledningsgator samt renhållning av vägar och gator.

Vem föreskrifterna riktar sig till

3 § De som ansvarar för att dessa föreskrifter följs är

1. byggherren,
2. byggarbetsmiljösamordnaren för planeringen och projekteringen (Bas-P),
3. byggarbetsmiljösamordnaren för utförandet av arbetet (Bas-U),
4. byggherrens ställföreträdare,
5. projektörerna, och
6. den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar.

Aktörernas ansvar enligt dessa föreskrifter inskränker inte det arbetsmiljöansvar som varje arbetsgivare har för sin egen personal enligt andra bestämmelser.

Allmänna råd

De bestämmelser som gäller för en specifik aktör finns i deras respektive kapitel, se 2-7 kap. I kapitel 8-11 riktar sig

AFS 2023:3

Kapitel 1

bestämmelserna till flera olika aktörer. Vilka som omfattas av respektive bestämmelse i de kapitlen avgörs av hur de faktiskt har möjlighet att påverka arbetsmiljön och vidta åtgärder. Det kan variera utifrån det skede som byggprojektet befinner sig i. Alla måste ta ställning till i vilken omfattning de berörs av varje bestämmelse.

Arbetsgivares arbetsmiljöansvar för sin egen personal innebär att exempelvis entreprenörer och projektörer ska följa bland annat Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar.

Det finns ytterligare bestämmelser som riktar sig till byggherren, projektörer och byggarbetsmiljösamordnare samt entreprenörer, bland annat i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete.

Definitioner

4 § I dessa föreskrifter har följande begrepp dessa betydelser.

Begrepp	Betydelse
Aktör	Juridisk eller fysisk person involverad i byggprojekt, exempelvis byggherre, projektör, entreprenör, Bas-P, Bas-U eller den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar.

Begrepp	Betydelse
	Omfattar inte bara de som byggherren har avtal med utan även exempelvis underentreprenörer och projektörer i flera led.
Arbetsberedning	Detaljerad planering av hur ett enskilt arbetsmoment ska genomföras, där även hantering av arbetsmiljörisker ingår.
Bas-P	Byggarbetsmiljösamordnare för planering och projektering av ett byggnads- eller anläggningsarbete, som utsetts enligt 3 kap. 6 § första stycket 2 arbetsmiljölagen (1977:1160) att utföra uppgifterna i enlighet med 3 kap. 7 a § arbetsmiljölagen.
Bas-U	Byggarbetsmiljösamordnare för utförande av ett byggnads- eller anläggningsarbete, som utsetts enligt 3 kap. 6 § första stycket 3 arbetsmiljölagen att utföra uppgifterna i enlighet med 3 kap. 7 b § arbetsmiljölagen.
Bruksskedet	Den tidsperiod som en färdigställd byggnad eller annan anläggning används.

AFS 2023:3

Kapitel 1

Begrepp	Betydelse
Byggarbetsplats	Plats eller område där det utförs byggnadsarbete eller anläggningsarbete, oavsett storlek, komplexitet och risknivå.
Byggherre	<p>Den som låter utföra ett byggnads- eller anläggningsarbete enligt 3 kap. 6 § arbetsmiljölagen, det vill säga varje fysisk eller juridisk person för vars räkning ett byggprojekt utförs.</p> <p>Även privatpersoner kan bli byggherrar när de anlitar andra för att utföra byggnads- eller anläggningsarbete. En privatperson som själv utför arbetet för egen räkning, utan att anlita entreprenör eller att gå in i ett arbetsgivar- arbetstagarförhållande, omfattas inte av arbetsmiljölagstiftningen.</p>
Byggherrens ställföreträdare	I förekommande fall, en uppdragstagare som självständigt ansvarar för planering och projektering och/eller arbetets utförande för en byggherres räkning och som byggherren har överlåtit sitt arbetsmiljöansvar till

Begrepp	Betydelse
	enligt 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen.
Byggprojekt	Planering, projektering och utförande av samtliga byggnads- och anläggningsarbeten som tillsammans bidrar till att ett objekt färdigställs, oavsett arbetenas storlek, komplexitet och risknivå.
Byggskedet	Den tidsperiod i byggprojektet när byggnads- eller anläggningsarbetet utförs på byggarbetsplatsen. Motsvarar utförandeskedet.
Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar	Den som ska se till att arbetsmiljösynpunkter beaktas vid projekteringen av en monteringsfärdig byggnad eller anläggning när det gäller både bygg- och bruksskedet, och se till att olika delar av projekteringen samordnas, enligt 3 kap. 7 h § arbetsmiljölagen. Den som tillverkar kan själv projektera och tillverka byggnaden eller anläggningen eller låta andra göra det, eller delar av det.
Det första byggnads- eller anläggningsarbetet	Det första arbetsmomentet i byggnads- eller

Begrepp	Betydelse
	anläggningsarbetet som utförs på byggarbetsplatsen, exempelvis etableringsarbeten, avtäckning inför sprängning, anläggning av ledningar i mark, grundläggning eller sanering inför rivning.
Entreprenörer	<p>De som bedriver byggnads- eller anläggningsarbete på byggarbetsplatsen, vilket omfattar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den som är arbetsgivare, 2. den som hyr in arbetskraft, 3. den som ensam eller gemensamt med familjemedlem driver yrkesmässig verksamhet utan anställd, och 4. två eller flera som för gemensam räkning yrkesmässigt driver verksamhet utan att ha arbetstagare anställda. <p>Alla entreprenörer i byggprojektet omfattas, inte bara de som byggherren har avtal med.</p>
Förbindelseled	Väg, utrymme eller annat som förbinder två platser,

Begrepp	Betydelse
	inomhus eller utomhus, till exempel en passage, transportväg eller tillträdesled. Den kan vara avsedd för personer eller fordon.
Handläggare (för Bas-P eller Bas-U)	<p>Person som byggarbetsmiljösamordnaren förfogar över och som är tilldelad samordningsuppgifterna för att handlägga dem.</p> <p>Handläggaren utför normalt själv uppgifterna men kan också se till att andra som byggarbetsmiljösamordnaren förfogar över utför vissa uppgifter.</p>
Persondagar	Summan av alla de dagar som varje enskild person arbetar på byggarbetsplatsen. Alla som vid något tillfälle bidrar till att byggnads- eller anläggningsarbetet blir genomfört ska räknas med.
Planering och projektering	Planering avser den tidiga, övergripande planeringen av ett byggprojekt. Den utförs innan projekteringen påbörjas och fortsätter sedan parallellt med den, men omfattar inte produktionsplaneringen.

Begrepp	Betydelse
	Projektering avser det skede av byggprojektet som innebär att man bestämmer hur en byggnad eller anläggning ska utformas och som resulterar i ritningar, beräkningar, beskrivningar eller motsvarande. Även projektering som utförs under byggskedet omfattas.
Produktionsplanering	Detaljerad planering av arbeten som görs inför byggstart och löpande under produktionen. Genom produktionsplaneringen bestämmer man hur och när varje enskilt arbete ska utföras.
Projektörer	Arkitekter, konstruktörer och andra som medverkar i planeringen eller projekteringen av ett byggnads- eller anläggningsarbete enligt 3 kap. 7 § arbetsmiljölagen. Det omfattar till exempel konsulter inom el, ventilation samt vatten och avlopp, specialister inom mekaniska tjänster, inredning och tillfälliga stödkonstruktioner. Även byggherrar och

Begrepp	Betydelse
	<p>entreprenörer kan omfattas när de planerar och projekterar.</p> <p>Alla projektörer i byggprojektet omfattas, inte bara de som byggherren har avtal med.</p>
Samverkande konstruktioner	<p>Konstruktioner där olika delar projekteras av olika aktörer och monteras ihop till en samverkande helhet på byggarbetsplatsen, exempelvis broar i stål och betong eller stommar i stål och trä.</p>
Tillfälliga konstruktioner	<p>Tillfälliga bärande eller stöttande konstruktioner som monteras ned efter byggskedet, exempelvis formställningar, stämp, balksystem, gjutformar för betong, stödsystem för jordschakter och vattentryck, bärande system för kranar och körplåtar för trafik över schakt.</p> <p>Ställningar räknas inte som tillfälliga konstruktioner om de enbart används som arbetsplatser eller tillträdesleder i enlighet med</p>

AFS 2023:3

Kapitel 1

Begrepp	Betydelse
	Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning - säker användning, kapitlet om ställningar.

Avdelning II: Aktörernas ansvar och uppgifter i byggprojektet

2 kap. Byggherren

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggherren.

Övergripande ansvar för att organisera och ställa krav

2 § Byggherren ska se till att den organisation och de resurser som krävs för arbetsmiljöarbetet i byggprojektet finns från starten av planeringen och projekteringen fram till att byggnaden eller anläggningen är färdigställd.

Allmänna råd

Exempel på resurser är tid, pengar, personal och kunskap för att kunna bedriva arbetsmiljöarbete.

Förebygga arbetsmiljörisker i byggprojektet

3 § Byggherren ska se till att bestämmelserna i 3 kap. om Bas-P, 4 kap. om Bas-U, 8 kap. om grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker, 9 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i byggskedet, 10 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet, och 11 kap. om arbetsmiljöplanen och överlämning av arbetsmiljöarbetet, uppfylls.

I de fall där byggherrens arbetsmiljöansvar överläts till en ställföreträdare enligt 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen (1977:1160), finns ytterligare bestämmelser i 5 kap.

Omfattningen av byggherrens arbetsmiljöarbete ska motsvara byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå.

AFS 2023:3

Kapitel 2

Allmänna råd

Byggherren befrias inte från ansvar för de arbetsuppgifter som Bas-P och Bas-U har, även om byggherren utser byggarbetsmiljösamordnare, enligt 3 kap. 6 § andra stycket arbetsmiljölagen (1977:1160).

Byggherren bör värdera om en eventuell annan aktör som uppdras att utföra vissa av byggherrens uppgifter kan göra det utan att hamna i en intressekonflikt, exempelvis på grund av en annan roll i byggprojektet.

Rutiner för arbetsmiljöarbetet i byggprojektet

4 § Byggherren ska ha rutiner för sitt arbetsmiljöarbete i byggprojektet i syfte att förebygga arbetsmiljörisker i byggskedet. Rutinerna ska omfatta

1. hur byggherren arbetar enligt grundprinciperna i 8 kap. 2 §, och
2. hur byggherren ser till att Bas-P och Bas-U har rutiner för samordning och arbetsmiljöarbete.

Byggherrens rutiner ska innefatta hur arbetsmiljörisker ska hanteras under planeringen, projekteringen och byggskedet.

Allmänna råd

Rutinerna bör betona att arbetsmiljöaspekter särskilt ska uppmärksammas vid de arkitektoniska, tekniska och organisatoriska val som byggherren gör.

Arbetsmiljöfrågorna kan med fördel integreras tillsammans med andra projektfrågor, i stället för att behandlas enskilt.

Tidsplanering

5 § Under planeringen och projekteringen ska byggherren se till att det upprättas en realistisk tidplan för hela byggprojektet.

Planeringen och projekteringen ska kunna genomföras i så god tid innan arbetena utförs att det är möjligt att samordna arbetena utan att arbetsmiljörisker uppstår på grund av tidsbrist vid samordningen. Det gäller även om planering och projektering fortsätter efter att byggskedet har påbörjats.

Den totala byggtiden och tiderna för delettapperna i byggskedet ska vara så väl tilltagna att arbetena kan utföras i en sådan takt att ohälsa och olycksfall undviks.

Allmänna råd

Vid planeringen av byggskedet bör man ta hänsyn till bland annat regler om arbetstid såsom arbetstidens förläggning, och risker med fastställt ackord. Byggherren kan anlita utomstående kompetens, om kunskaperna för att tidsplanera inte räcker till.

Om byggherren har en realistisk tidplan redan i anbudsskedet kan det öka möjligheterna att anlita anbudsgivare som prioriterar en säker arbetsmiljö. Byggherren bör värdera anbudsgivarnas synpunkter på tidplanen. Byggherren bör även värdera hur realistisk en anbudsgivares tidplan är.

6 § Byggherren ska löpande följa upp tidplanen för byggprojektet ur arbetsmiljösynpunkt. Vid behov ska byggherren se till att tidplanen justeras eller att andra åtgärder vidtas.

Allmänna råd

Byggherren bör särskilt uppmärksamma förseningar som exempelvis beror på oförutsägbara händelser eller att risker som inte har hanterats tidigare i projektet identifierats. Även långa leveranstider, sena beslut eller sena handlingar kan påverka tidplanen.

AFS 2023:3

Kapitel 2

Tidplanen kan exempelvis justeras genom att tidsfördelningen för olika arbetsmoment förändras inom den totala projekterings- eller byggtiden. Andra åtgärder kan vara att tillsätta mer personal eller senarelägga någon del av byggprojektet.

Samordna arbetsmiljöarbetet i byggprojektet

Skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö

7 § Av 3 kap. 6 § första stycket 1 arbetsmiljölagen (1977:1160) följer att byggherren under varje skede av planeringen och projekteringen ska se till att arbetsmiljösynpunkter beaktas när det gäller såväl byggskedet som det framtida brukandet.

Av detta följer att byggherren ska se till att hänsyn tas till arbetsmiljön så snart byggherren börjar planera och projektera ett byggprojekt.

8 § Byggherren ska se till att arbete och arbetsprocesser som berör flera aktörer i byggprojektet organiseras på ett sådant sätt att det skapar förutsättningar för en god arbetsmiljö. Det gäller under planeringen, projekteringen och byggskedet.

Allmänna råd

Byggherren kan underlätta samarbeten genom att välja samarbetsformer som möjliggör goda sociala kontakter mellan personer i byggprojektet och se till att byggprojektet leds på ett tydligt sätt som främjar kommunikation och delaktighet.

Byggherren kan också bland annat utforma krav om att aktörerna ska bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete, bidra till byggprojektets gemensamma arbetsmiljöarbete och att entreprenörerna ska säkerställa nivån på underentreprenörers arbetsmiljöarbete.

Utse lämpliga byggarbetsmiljösamordnare, Bas-P och Bas-U

9 § Av 3 kap. 6 § arbetsmiljölagen (1977:1160) följer att byggherren ska utse en lämplig Bas-P och en lämplig Bas-U. Bas-P respektive Bas-U ska vara antingen en

1. juridisk person som förfogar över lämplig handläggare för uppdraget, eller
2. fysisk person som själv är lämplig, eller förfogar över lämplig handläggare, för uppdraget.

En lämplig person eller handläggare för uppdraget är den som har den utbildning, kompetens och erfarenhet som behövs för arbetsmiljöarbetet med hänsyn till byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå.

När byggherren utser Bas-P och Bas-U ska byggherren välja de som kan avsätta tillräckligt med tid och personal för arbetsmiljöuppgifterna i byggprojektet.

Allmänna råd

Ett sätt för byggherren att utse lämpliga Bas-P och Bas-U är att specificera arbetsmiljökrav och låta möjliga byggarbetsmiljösamordnare beskriva handläggares kvalifikationer och rutiner för byggarbetsmiljösamordning. På så sätt kan byggherren tidigt göra val som leder till en god arbetsmiljö.

En handläggare som byggarbetsmiljösamordnaren förfogar över är till exempel en person som är anställd eller inhyrd av byggarbetsmiljösamordnaren.

Handläggare för Bas-P och Bas-U bör normalt ha en utbildning som minst omfattar

1. arbetsmiljöarbete inklusive praktiskt samordningsarbete i byggprojekt,

AFS 2023:3

Kapitel 2

2. arbetsmiljöbestämmelser för byggherrar, projektörer och byggarbetsmiljösamordnare,
3. föreskrifterna om byggnads- och anläggningsarbete, utformning av arbetsplatser, systematiskt arbetsmiljöarbete, social och organisatorisk arbetsmiljö, och
4. övriga föreskrifter om arbetsmiljörisker som förekommer i byggprojektet, bland annat fysiska, fysikaliska, tekniska, kemiska och ergonomiska risker.

Kompetens kan till exempel vara förmåga att leda människor, styra projekt och samordna arbetsmiljöarbete genom att tillämpa kunskaper om arbetsmiljö i planeringen och projekteringen respektive byggskedet.

Exempel på erfarenhet är arbete med samordning, ledning eller styrning av byggprojekt, arbete med projektering och arbete i byggskedet.

10 § Byggherren ska utse Bas-P så snart som planeringen och projekteringen av ett byggprojekt har påbörjats. Byggherren ska också se till att Bas-P tidigt påbörjar arbetsmiljösamordningen.

11 § Byggherren ska kunna styrka kvalifikationerna enligt 9 § andra stycket hos Bas-P och Bas-U, och de handläggare som används för samordningsarbetet.

Allmänna råd

Kvalifikationerna kan exempelvis styrkas genom beskrivning av kompetens, intyg över genomgången utbildning och erfarenheter från tidigare eller nuvarande arbetsgivare.

12 § Byggherren ska se till att det bara finns en Bas-P och en Bas-U i byggprojektet vid varje given tidpunkt.

Samma juridiska eller fysiska person kan utses till både Bas-P och Bas-U.

Det ska alltid stå klart vem som är utsedd till Bas-P respektive Bas-U. Om en juridisk person har utsetts till Bas-P eller Bas-U, ska byggherren se till att det framgår vem som är handläggare.

Allmänna råd

En byggarbetsmiljösamordnare kan ersättas av en annan byggarbetsmiljösamordnare om det är lämpligt, exempelvis vid förändringar av vilken aktör som bedriver den huvudsakliga aktiviteten i byggprojektet.

Anlita projektörer med kompetens och erfarenhet

13 § Byggherren ska se till att de projektörer som anlitas har kompetens och erfarenhet som motsvarar byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå. Med kompetens avses både kunskap om arbetsmiljoregler och färdigheter att tillämpa dessa vid projekteringen.

Kompetensen ska vara tillräcklig för att förebygga de arbetsmiljörisker som kan antas förekomma under byggskedet och vid arbete i, och i anslutning till, den färdiga byggnaden eller anläggningen.

Allmänna råd

Genom de avtal som byggherren ingår kan arbetsmiljökrav specificeras. Byggherren bör se till att byggprojektets komplexitet och risknivå i byggskedet tydliggörs i underlagen och det kan ofta vara lämpligt att använda arbetsmiljöplanen. Att aktörerna kan avsätta tillräckligt med tid och personal för arbetsmiljöuppgifterna i byggprojektet bör också beaktas.

AFS 2023:3

Kapitel 2

Tydliggöra ansvarsområden i byggprojektets arbetsmiljöarbete

14 § Byggherren ska tydliggöra ansvarsområden i byggprojektets arbetsmiljöarbete i de fall byggarbetsmiljösamordnarna inte har befogenheter att göra det. Det ska vara klargjort för samtliga aktörer som deltar i, och verksamheter som berörs av, byggprojektet, vem som ansvarar för sådant som påverkar arbetsmiljön.

Det gäller även när flera olika verksamheter inom byggherrens egen organisation är delaktiga i, eller berörs av, byggprojektet.

Allmänna råd

Ansvar kan till exempel behöva tydliggöras om byggherren har avtal med flera entreprenörer eller vid ombyggnationer där många olika verksamheter påverkar eller påverkas av byggprojektet. Det kan vara gallerior eller anläggningsarbeten där byggherren inte är väghållare eller ledningsägare. Avgränsningar och information om arbetsmiljöansvar är särskilt viktigt när det finns risk för otydlighet i gränssnitten mellan aktörerna. Det bör tydligt framgå vem som gör vad, var och när.

Exempel där det är viktigt att alla berörda delar av byggherrens egen organisation tidigt blir väl informerade om ansvarsområden är vid ombyggnation av en skola, ett sjukhus eller ett annat fast driftställe samt vägar eller spår där driftsarbeten också utförs samtidigt.

Samordningsansvarig för ett gemensamt arbetsställe, exempelvis ett fast driftställe, ska enligt 3 kap. 7 f § arbetsmiljölagen (1977:1160) ta initiativ till samråd med byggarbetsmiljösamordnaren. Samordningen ska beskrivas i arbetsmiljöplanen enligt 11 kap. 11 §.

15 § Byggherren ska tydliggöra vem eller vilka inom byggherrens egen organisation som ska se till att byggherrens arbetsmiljöuppgifter i byggprojektet utförs. Byggherren ska ha arbetsmiljökompetens som motsvarar byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå.

Allmänna råd

Vem som representerar byggherren avseende arbetsmiljöuppgifter i byggprojektet, till exempel projektledaren, kan tydliggöras bland annat på inledande möten, förhandsanmälan och i arbetsmiljöplanen.

Om byggherren exempelvis uppdrar till Bas-P att bevaka byggherrens uppgifter enligt 9 kap. är det viktigt att byggherren tydliggör det för alla berörda och följer upp att uppgifterna blir utförda.

16 § När flera skilda byggprojekt pågår samtidigt, på samma eller angränsande geografiska områden, ska byggherren tydliggöra gränsdragningar mellan byggarbetsplatserna eller byggprojekten och besluta hur de ska samordnas.

När byggprojekten drivs av olika byggherrar, ska dessa så tidigt som möjligt komma överens om hur samordningen ska gå till samt tydliggöra detta för berörda aktörer.

Allmänna råd

Gränsdragningar mellan byggprojekt bör i första hand göras genom att skilja arbeten åt i tid eller rum.

Om byggprojekt delar transport- och gångvägar eller använder vissa ytor gemensamt kan det ibland vara lämpligt att byggherrarna utser samma Bas-U för de olika byggprojekten, eller beslutar om en överordnad funktion

AFS 2023:3

Kapitel 2

som leder och sammankallar till möten när byggprojekten påverkar varandra.

17 § Byggherren ska ge förutsättningar för korrekt projektering och säker montering av tillfälliga konstruktioner och samverkande konstruktioner där flera projektörer eller flera entreprenörer är involverade.

Byggherren ska se till att det, bland de projektörer och entreprenörer som anlitas, finns någon i byggprojektets alla skeden som har särskild kompetens om konstruktionen i fråga och som kan kontrollera att den som helhet kommer att vara säker i byggskedet.

Allmänna råd

Att tydliggöra arbetsmiljöansvar vid projektering och utförande av en tillfällig eller samverkande konstruktion är viktigt eftersom arbetsmiljörisker ofta förbises på grund av otydlighet i gränssnitten mellan aktörerna. Den person som har särskild kompetens om konstruktionen under projekteringen kan lämpligen fortsätta även under byggskedet.

Bestämmelser om personen med särskild kompetens om konstruktionen finns även i 3 kap. 8 § och 4 kap. 18 §. Det finns även bestämmelser om tillfälliga konstruktioner och lansering, montering och demontering av tunga byggelement i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete. De bestämmelserna gäller också för arbetsgivare.

Kontrollera och följa upp det förebyggande arbetsmiljöarbetet

18 § Byggherren ska fortlöpande följa upp arbetsmiljöarbetet genom att

1. se till att Bas-P och Bas-U har de förutsättningar som behövs för att kunna utföra sina arbetsmiljöuppgifter, och
2. kontrollera att Bas-P och Bas-U utför sina arbetsmiljöuppgifter.

Om det visar sig att det finns brister i arbetsmiljöarbetet, ska byggherren se till att åtgärder vidtas för att åstadkomma en säker arbetsmiljö.

Allmänna råd

Byggherrens uppföljning kan med fördel ske i samband med fortlöpande, enskilda eller gemensamma möten. Även projektörer och entreprenörer kan vara med vid vissa uppföljningar.

19 § Om Bas-P eller Bas-U informerar byggherren om att en projektör eller en entreprenör inte följer deras anvisningar i frågor som har betydelse för arbetsmiljön i bygg- eller bruksskedet, ska byggherren se till att åtgärder vidtas för att åstadkomma en säker arbetsmiljö.

Allmänna råd

Bestämmelser om att följa anvisningar från byggarbetsmiljösamordnaren finns dels i 6 kap. 3 §, dels i 3 kap. 7 g § arbetsmiljölagen (1977:1160).

20 § Om ett arbete medför en omedelbar och allvarlig fara för liv eller hälsa ska byggherren se till att det arbetet avbryts eller förändras i den omfattning som krävs, tills arbetsmiljörisken har åtgärdats.

Allmänna råd

Ibland är byggherren den enda som kan vidta åtgärder oavsett vem som har avbrutit arbetet, exempelvis vid risker kopplade till den omgivande miljön. I andra fall kan byggherren säkerställa att någon annan genomför åtgärderna, exempelvis Bas-U eller en entreprenör som förändrar sin arbetsmetod.

Arbetsmiljöplan

Byggherren ansvarar för arbetsmiljöplanen

21 § Byggherren ska se till att en skriftlig arbetsmiljöplan upprättas innan det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas, om en sådan krävs enligt 11 kap. 2 §.

Byggherren ska se till att arbetsmiljöplanen arbetas fram enligt bestämmelserna i 11 kap. 3 och 4 §§, och ska se till att den finns tillgänglig på byggarbetsplatsen.

Byggherren ska se till att arbetsmiljöplanen uppfyller bestämmelserna i 11 kap. 7-12 §§ och att den uppdateras med hänsyn till hur arbetet fortskrider samt till de eventuella förändringar som har skett i byggprojektet.

Allmänna råd

Vid byggherrens kontroller av att Bas-P och Bas-U utför sina arbetsmiljöuppgifter är det lämpligt att följa upp arbetet med arbetsmiljöplanen. Byggherren kan med fördel dokumentera att så har skett, exempelvis att arbetsmiljöplanen finns tillgänglig när det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas.

Sanktionsavgift

22 § En byggherre som inte, i enlighet med 21 § första stycket, har sett till att en skriftlig arbetsmiljöplan har upprättats innan det

första byggnads- eller anläggningsarbetet har påbörjats, ska betala en sanktionsavgift om

1. 50 000 kronor, om projektets storlek kräver förhandsanmälan enligt 25 §, eller
2. 10 000 kronor, om projektets storlek inte kräver förhandsanmälan enligt 25 §.

Ingen sanktionsavgift ska betalas om hela byggnads- eller anläggningsarbetet pågår under maximalt två dagar i följd, oavsett hur många timmar som arbetas respektive dag.

Överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt

23 § Byggherren ska se till att arbetsmiljöplanen, och uppgifter om arbetsmiljöarbetet i övrigt, lämnas över från Bas-P till Bas-U enligt 11 kap. 15 §. Det ska göras innan det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas.

Byggherren ska också se till att arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt överlämnas, om Bas-P eller Bas-U byts ut under projektet.

24 § Om projekteringen fortsätter efter överlämning från Bas-P till Bas-U, ska byggherren se till att det är klargjort hur och när ytterligare projekteringsunderlag och arbetsmiljöinformation överlämnas till Bas-U.

Förhandsanmälan

25 § Innan det första byggnads- eller anläggningsarbetet startar, ska byggherren lämna en förhandsanmälan till Arbetsmiljöverket för byggarbetsplatser

1. där arbetet beräknas pågå under längre tid än 30 arbetsdagar och där mer än 20 personer vid något tillfälle sysselsätts samtidigt, eller
2. där det totala antalet persondagar beräknas bli fler än 500 dagar.

AFS 2023:3

Kapitel 2

Förhandsanmälan ska innehålla de uppgifter i bilaga 1 som är kända vid tillfället för anmälan.

Om byggherren inte lämnar någon förhandsanmälan till Arbetsmiljöverket enligt ovan, ska byggherren betala en sanktionsavgift om 5 000 kronor.

26 § Byggherren ska se till att en kopia av förhandsanmälan finns tillgänglig väl synlig på byggarbetsplatsen och att den uppdateras om det behövs.

Allmänna råd

Förhandsanmälan behöver främst hållas uppdaterad på byggarbetsplatsen, men om exempelvis byggskedet blir förskjutet i tid bör uppdateringen meddelas Arbetsmiljöverket.

Arbetsmiljödokumentation

27 § Byggherren ska se till att den arbetsmiljödokumentation som kan behövas vid framtida arbeten med byggnaden eller anläggningen upprättas i enlighet med 10 kap. 5 och 6 §§.

Byggherren ska se till att alla anpassningar som behövs i arbetsmiljödokumentationen genomförs, med hänsyn till hur arbetet fortskrider och de eventuella förändringar som skett under byggskedet.

28 § Byggherren ska förvara arbetsmiljödokumentationen så länge som byggnaden eller anläggningen består. Om objektet överläts ska byggherren lämna över arbetsmiljödokumentationen till den nya innehavaren.

3 kap. Bas-P

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggarbetsmiljösamordnaren för planeringen och projekteringen, Bas-P.

Om det endast finns en projektör och en entreprenör under hela byggprojektet, och projektören är densamma som Bas-P gäller inte 4, 7, 8 och 10–12 §§.

Förebygga arbetsmiljörisker vid planeringen och projekteringen

2 § Bas-P ska följa bestämmelserna i 8 kap. om grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker, 10 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet 5 och 6 §§, och 11 kap. om arbetsmiljöplanen och överlämning av arbetsmiljöarbetet.

Bas-P ska även ha kännedom om bestämmelserna i 9 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i byggskedet och 10 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet 2–4 §§, eftersom byggherren och projektörerna ska följa dem.

Omfattningen av Bas-P:s arbetsmiljöarbete ska motsvara byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå.

Allmänna råd

Det finns ytterligare bestämmelser om arbetsmiljön i byggskedet i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete.

AFS 2023:3

Kapitel 3

3 § Bas-P får bara använda handläggare för samordningsarbetet som Bas-P förfogar över och som har kvalifikationer enligt 2 kap. 9 § andra stycket.

Rutiner för arbetsmiljöarbetet under planeringen och projekteringen

4 § Bas-P ska ha rutiner för att bedriva samordning och arbetsmiljöarbete i byggprojektet. Rutinerna ska omfatta

1. hur Bas-P arbetar enligt grundprinciperna i 8 kap. 2 §,
2. hur och när arbetsmiljöfrågor om byggskedet hanteras under planeringen och projekteringen, och
3. hur Bas-P kontrollerar och följer upp att projektörerna arbetar med att förebygga arbetsmiljörisker i byggskedet.

Allmänna råd

Exempel på vad rutinerna kan omfatta är hur arbetsmiljöfrågor tas upp på projekteringsmöten och när säkerhetsgranskningar genomförs.

Tidsplanering

5 § Bas-P ska delta i planeringen av projekteringen. Under planeringen och projekteringen ska Bas-P se till att arbetsmiljörisker förebyggs

1. när arbetsmoment som ska utföras samtidigt eller efter varandra planeras, och
2. när tidsåtgången för de arbetsmomenten beräknas.

Samordningen av projektörernas arbete ska leda till att utförandet av olika delar av byggprojektet, samt av konstruktioner, installationer och liknande, inte sammanfaller i tid och rum i byggskedet på ett sådant sätt att det uppstår risk för ohälsa eller olycksfall.

Detta gäller även om projekteringen fortsätter under byggskedet.

Allmänna råd

När flera arbetsmoment ska genomföras på kort tid, bör Bas-P lägga särskild vikt vid planeringen av dem. Om det uppstår bristande samstämmighet eller om det saknas tillräcklig tid för arbetsmoment, och Bas-P inte råder över det, ska byggherren informeras enligt 12 och 13 §§.

Samordna arbetsmiljöarbetet vid planeringen och projekteringen

6 § Bas-P ska delta i ledningen av projekteringen på det sätt som behövs för att förebygga arbetsmiljörisker under byggskedet, och för att möjliggöra en god arbetsmiljö under bruksskedet.

Bas-P ska

1. samordna projekteringen i frågor som har betydelse för arbetsmiljön så att projektörerna tar hänsyn till varandras planer och lösningar,
2. se till att inga arbetsmiljöfrågor förbises, på grund av tveksamhet om vilken projektör som ska hantera dem, och
3. uppmärksamma projektörerna på deras skyldigheter att följa 6 kap. samt Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:12) om utformning av arbetsplatser.

Allmänna råd

Om Bas-P inte är densamma som den som leder projekteringen, kan handläggaren för Bas-P vara delaktig i projekteringsledningen genom att vara en aktiv part vid exempelvis projekteringsmöten.

7 § Bas-P ska informera projektörerna om

1. hur samarbete och samordning ska organiseras och genomföras, och
2. vilka andra aktörer som kan påverka projektörens arbete.

AFS 2023:3

Kapitel 3

8 § Vid planering och projektering av en tillfällig konstruktion eller samverkande konstruktion, ska Bas-P se till att en person som har särskild kompetens om konstruktionen i fråga

1. säkerställer att ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna under projekteringen blir tydlig,
2. ser till att de aktörer som är involverade under projekteringen samarbetar, och
3. kontrollerar att konstruktionen projekteras så att den som helhet är säker under monteringen, användningen och om den demonteras.

Personen med särskild kompetens ska ha god kännedom om konstruktionen, både dess delar och helheten, och om dess olika skeden.

Allmänna råd

Bas-P bör se till att det så tidigt som möjligt klargörs vem som har dessa uppgifter, eftersom särskild samordning behövs vid projektering av tillfälliga konstruktioner och samverkande konstruktioner för att undvika risker för att element kollapsar eller välter.

Kännedom om konstruktionens olika skeden kan innebära att personen med särskild kompetens behöver få tillgång till information om hur konstruktionen ska uppföras, användas och demonteras.

9 § Vid planeringen och projekteringen ska Bas-P se till att den som planerar en ställning eller ett väderskydd kontrollerar att marken eller underlaget med betryggande säkerhet kan bära upp den belastning som kan uppstå. Detsamma gäller för fasader eller andra konstruktioner som ställningen behöver förankras till. Ställningen ska kunna uppföras och användas på ett säkert sätt på den aktuella platsen.

Allmänna råd

Exempel på sådant som behöver kontrolleras är att de delar av en byggnad eller annan konstruktion som påverkas av belastning från en ställning har tillräcklig hållfasthet och stabilitet. Särskilt hållfastheten vid förankring i fasadsten bör kontrolleras.

Följa upp projektörernas förebyggande arbetsmiljöarbete

10 § Bas-P ska kontrollera att projektörerna har rutiner för att förebygga arbetsmiljörisker som kan uppstå i byggskedet, och följa upp att projektörerna arbetar med att förebygga arbetsmiljörisker.

Allmänna råd

Bas-P kan exempelvis be projektörerna att beskriva sina rutiner inför uppstarten av planeringen och projekteringen, och sedan följa upp deras arbetsmiljöarbete löpande vid projekteringsmöten.

11 § Bas-P ska sammanställa de skriftliga underlag som projektörerna enligt 6 kap. 8 § ska redovisa för de allvarliga arbetsmiljörisker som kommer att kvarstå i byggskedet.

Allmänna råd

Utöver arbete med särskild risk enligt 11 kap. 12 §, som ska beskrivas i arbetsmiljöplanen, kan exempelvis risker avseende brand, buller, ergonomi eller vibrationer vara allvarliga.

Information till byggherren

12 § Bas-P ska informera byggherren om projektörerna inte följer anvisningarna från Bas-P i frågor som har betydelse för arbetsmiljön i bygg- eller bruksskedet.

AFS 2023:3

Kapitel 3

Allmänna råd

Bestämmelser om att projektörer ska följa anvisningar från Bas-P finns i 6 kap. 3 §.

13 § Bas-P ska meddela byggherren om valda lösningar kan medföra allvarliga risker för ohälsa eller olycksfall i bygg- eller bruksskedet som varken kan förebyggas vid projekteringen eller åtgärdas med givna förutsättningar.

Allmänna råd

Exempel på tillfällen när Bas-P kan behöva meddela byggherren är när det är svårt att föreslå möjliga lösningar för ett senare skede, samtidigt som Bas-P saknar möjlighet att se till att en allvarlig risk projekteras bort. Givna förutsättningar kan till exempel ha att göra med resurser och befogenheter för Bas-P eller risker kopplade till den omgivande miljön.

Arbetsmiljöplan

Bas-P ska upprätta arbetsmiljöplanen

14 § Bas-P ska upprätta eller låta upprätta en skriftlig arbetsmiljöplan, om en sådan krävs enligt 11 kap. 2 §. Bas-P ska vara färdig med sitt arbete med arbetsmiljöplanen innan det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas.

15 § Bas-P ska påbörja arbetet med arbetsmiljöplanen så snart Bas-P har blivit utsedd och planeringen och projekteringen har startat. Bas-P ska kunna visa upp en påbörjad arbetsmiljöplan fram tills att arbetsmiljöplanen är överlämnad till Bas-U.

16 § Bas-P ska se till att den påbörjade arbetsmiljöplanen har ett innehåll enligt 11 kap. 7 och 8 §§ under planeringen och projekteringen, fram till överlämningen till Bas-U.

Innan Bas-P lämnar över den påbörjade arbetsmiljöplanen till Bas-U, ska Bas-P se till att de uppgifter som är kända vid tidpunkten för överlämningen har arbetats in i den.

Allmänna råd

Bestämmelser om uppdatering av arbetsmiljöplanen finns i 11 kap. 4 §.

Sanktionsavgift

17 § En Bas-P som inte, i enlighet med 14 §, har upprättat eller låtit upprätta en arbetsmiljöplan innan det första byggnads- eller anläggningsarbetet har påbörjats, ska betala en sanktionsavgift om

1. 50 000 kronor, om projektets storlek kräver förhandsanmälan enligt 2 kap. 25 §, eller
2. 10 000 kronor, om projektets storlek inte kräver förhandsanmälan enligt 2 kap. 25 §.

Ingen sanktionsavgift ska betalas, om hela byggnads- eller anläggningsarbetet pågår under maximalt två dagar i följd, oavsett hur många timmar som arbetas respektive dag.

Överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt

18 § Innan det första byggnads- eller anläggningsarbetet startar, ska Bas-P lämna över arbetsmiljöplanen och uppgifter om arbetsmiljöarbetet i övrigt till Bas-U enligt 11 kap. 15 §.

En överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt ska också göras vid byte av Bas-P.

19 § Om projekteringen fortsätter efter att arbetsmiljöplanen har överlämnats till Bas-U, ska Bas-P fortsätta att samordna projekteringen med avseende på arbetsmiljöfrågor på samma sätt som tidigare.

AFS 2023:3

Kapitel 3

Bas-P ska sammanställa och överlämna information om ny eller ändrad projektering till Bas-U, för att Bas-U ska kunna uppdatera arbetsmiljöplanen.

Arbetsmiljödokumentation

20 § Bas-P ska arbeta fram den arbetsmiljödokumentation som kan behövas vid framtida arbeten med byggnaden eller anläggningen i enlighet med 10 kap. 5 och 6 §§.

4 kap. Bas-U

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggarbetsmiljösamordnaren för utförandet av arbetet, Bas-U.

Om det endast finns en entreprenör under hela byggprojektet, och denna entreprenör är densamma som Bas-U, gäller inte 4-7, 12-18 och 20-23 §§.

Förebygga arbetsmiljörisker under byggskedet

2 § Bas-U ska följa bestämmelserna i 8 kap. om grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker, 10 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet 5 och 6 §§, och 11 kap. om arbetsmiljöplanen och överlämning av arbetsmiljöarbetet.

Omfattningen av Bas-U:s arbetsmiljöarbete ska motsvara byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå.

Allmänna råd

Det finns ytterligare bestämmelser om arbetsmiljön i byggskedet i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete.

3 § Bas-U får bara använda handläggare för samordningsarbetet som Bas-U förfogar över och som har kvalifikationer enligt 2 kap. 9 § andra stycket.

Rutiner för arbetsmiljöarbetet under byggskedet

4 § Bas-U ska ha rutiner för att bedriva samordning och arbetsmiljöarbete i byggprojektet. Rutinerna ska omfatta

1. hur Bas-U arbetar enligt grundprinciperna i 8 kap. 2 §,

AFS 2023:3

Kapitel 4

2. hur, när och med vilka aktörer Bas-U hanterar arbetsmiljöfrågor under byggskedet,
3. hur Bas-U kontrollerar och följer upp entreprenörernas arbetsmiljöarbete, och
4. hur Bas-U ser till att det bara är behöriga personer som får tillträde till byggarbetsplatsen.

Allmänna råd

Exempel på innehåll i rutinerna är

1. vilka samordningsmöten och andra möten om arbetsmiljöfrågor som hålls,
2. vilka kontroller som görs av entreprenörernas arbetsmiljöarbete på byggarbetsplatsen enligt 20-22 §§,
3. hur avspärrningar och grindar kontrolleras, och
4. hur klartecken för start av arbete och introduktion går till.

Tidsplanering

5 § Bas-U ska delta i byggskedets planering av arbetet och styra den så att gemensamma arbetsmiljösynpunkter beaktas

1. när de olika arbetena samplaneras, och
2. när tidsplaneringen görs.

Bas-U ska ta särskild hänsyn till tidsåtgången för arbetsmoment som ska utföras samtidigt eller efter varandra.

Arbetet ska planeras så att olika arbetsmoment inte utförs samtidigt på samma plats och på ett sådant sätt att det uppstår risk för ohälsa eller olycksfall.

Allmänna råd

Den planering som avser byggskedet omfattar

1. en första produktionsplanering,
2. den löpande planeringen där planerna anpassas till produktionens verkliga förlopp,

3. planering när störningar inträffar, och
4. planering på mer detaljerad nivå i form av arbetsberedningar.

Tidsplaneringen är särskilt viktig i slutet av byggprojektet, eftersom flera olika entreprenörer ofta behöver ha tillgång till samma utrymme för att färdigställa byggnaden eller anläggningen.

6 § För att förebygga ohälsa och olycksfall ska Bas-U, under byggprojektets gång, se till att tilldelningen av tid för olika arbeten och arbetsmoment justeras utifrån hur arbetet går.

Samordna arbetsmiljöarbetet under byggskedet

7 § Bas-U ska organisera samarbetet mellan entreprenörerna och organisera samordningen av deras verksamheter.

Bas-U ska se till att entreprenörerna tar hänsyn till varandra när arbetsmetoder och arbetsutrustning väljs, så att de inte utsätter varandra för arbetsmiljörisker.

8 § Bas-U ska organisera en skyddsverksamhet på byggarbetsplatsen. Skyddsombud alternativt arbetsmiljöombud ska ges möjlighet att medverka och Bas-U ska samråda med dem. När det finns flera entreprenörer i byggprojektet, ska Bas-U organisera en gemensam skyddsverksamhet tillsammans med dem och deras skyddsombud.

Allmänna råd

Exempel på sådant som kan ingå i skyddsverksamhet är gemensamma skyddsronder, kontroller av utrymningsvägar och brandskydd, rapporteringssystem för olyckor och tillbud samt kommunikation, information och möten om arbetsmiljöfrågor. Bas-U bör tidigt bjuda in

AFS 2023:3

Kapitel 4

skyddsombud till en dialog om hur och när de ska delta i skyddsverksamheten.

9 § Bas-U ska se till att det finns gemensamma ordnings- och skyddsregler som gäller på byggarbetsplatsen.

Allmänna råd

I allmänna råden till 11 kap. 10 § finns exempel på vad ordnings- och skyddsregler kan innehålla.

10 § Bas-U ska se till att byggarbetsplatsen hålls i god ordning och städas regelbundet.

Allmänna råd

God ordning kan uppnås genom att bland annat se till att det finns upplagsplatser för material i tillräcklig omfattning. Placeringen av dessa samt av störttrummor, containrar och sopbehållare kan framgå av en arbetsplatsdispositionsplan (APD-plan). Städning bör utföras kontinuerligt och olika typer av damm förebyggas vid källan.

11 § Bas-U ska se till att det finns personalutrymmen, toaletter och duschmöjligheter i den omfattning som behövs, så snart det första byggnads- eller anläggningsarbetet startar.

Allmänna råd

Det finns bestämmelser om etableringsområdets storlek som gäller för byggherren och projektörerna i 9 kap. 4 §.

Bestämmelser om personalutrymmen på byggarbetsplatser, bland annat skilda omklädningsrum för män och kvinnor, finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:12) om utformning av arbetsplatser.

Klartecken för start av arbeten

12 § Bas-U ska ge klartecken till entreprenörerna innan de får påbörja sitt arbete i byggprojektet för första gången.

Innan Bas-U kan ge klartecken för start av arbetet, ska entreprenören ha lämnat in uppgifter om

1. arbeten med särskild risk vars åtgärder ska beskrivas i arbetsmiljöplanen enligt 11 kap. 12 §,
2. arbetsmiljörisker som det egna arbetet kan orsaka för övriga som arbetar på byggarbetsplatsen, och
3. egna arbetsmiljörisker som kan åtgärdas genom samordning.

Bas-U ska även se till att arbetsmiljöriskerna är hanterade eller att det finns planerade åtgärder innan entreprenören får påbörja sitt arbete.

Allmänna råd

Utifrån den information om arbetsmiljörisker som finns, bör Bas-U utse den som har bäst kännedom om riskerna att vidta åtgärder. Planerade åtgärder kan exempelvis vara inplanerade arbetsberedningar. Klartecken kan kommuniceras muntligt och det kan vara lämpligt att dokumentera det genom signering.

Bestämmelser om att entreprenörer ska lämna uppgifter om arbetsmiljörisker till Bas-U finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete.

13 § Om uppgifterna enligt 12 § saknas, ska Bas-U begära in dem från entreprenörerna.

AFS 2023:3

Kapitel 4

Information och introduktion

14 § Bas-U ska informera entreprenörerna om hur samarbete och samordning ska organiseras och genomföras, om sådant som kan påverka entreprenörernas arbete samt om innehållet i arbetsmiljöplanen.

Allmänna råd

Sådant som kan påverka entreprenörens arbete är andra aktörers arbeten, annan verksamhet som pågår samtidigt eller yttre omständigheter.

15 § Bas-U ska se till att de som ska arbeta på byggarbetsplatsen får en introduktion där man minst går igenom

1. de gemensamma ordnings- och skyddsregler som gäller i byggprojektet,
2. aktuella arbetsmiljörisker och riskzoner,
3. aktuella arbetsmiljöåtgärder som är genomförda eller planerade,
4. hur man ska göra om det uppstår arbetsmiljörisker som inte är hanterade, och
5. andra relevanta delar ur arbetsmiljöplanen.

Allmänna råd

Exempel på de som ska introduceras är, utöver entreprenörernas personal, bland annat konsulter, byggherrens personal och andra som utför tillfälliga arbetsuppgifter.

Alla aktuella risker och åtgärder som kan påverka flera aktörer bör tas upp. Rutiner för nödläge, utrymning och återsamling kan vara relevanta delar av arbetsmiljöplanen att ta upp, liksom en arbetsplatsdispositionsplan (APD-plan).

Introduktionen bör också ta upp vad som gäller om någon inte följer ordnings- och skyddsreglerna.

16 § Bas-U ska se till att introduktionen, och den övriga gemensamma informationen om byggprojektet, är begriplig för de personer som den riktar sig till. Informationen ska anpassas till olika personers förutsättningar att ta till sig den.

Om det behövs, ska Bas-U se till att introduktionen och informationen finns på olika språk.

Allmänna råd

Informationen kan exempelvis anpassas genom att använda muntliga genomgångar, bilder eller filmer i kombination med information i skriftlig form.

Att Bas-U ska se till att introduktion och information är begriplig och vid behov översätts, frántar inte arbetsgivaren ansvaret att ge begriplig information och instruktioner till sina arbetstagare.

Arbetsmoment där någon med särskild kompetens ska leda arbetet

17 § Bas-U ska säkerställa att en person med särskild kompetens leder specifika arbetsmoment om

1. det krävs en sådan person enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter, och
2. flera entreprenörer är involverade eller berörda av arbetsmomentet.

Bas-U ska också se till att kommunikationen mellan berörda aktörer fungerar så att dessa arbeten kan utföras på ett säkert sätt.

Allmänna råd

Bestämmelser om att en person med särskild kompetens ska leda visst rivningsarbete, viss schaktning, arbete nära

AFS 2023:3

Kapitel 4

passerande fordonstrafik med trafikanordningar samt arbete med fångdammar och kassuner finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete. Exempel från andra kapitel och föreskrifter är rollen som sprängarbas och ansvarig för lyftoperationer där representanter från flera verksamheter är involverade.

18 § När en tillfällig konstruktion eller samverkande konstruktion uppförs, ska Bas-U se till att en person som har särskild kompetens om konstruktionen i fråga

1. säkerställer att ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna som är involverade under byggskedet blir tydlig,
2. ser till att aktörerna som är involverade under byggskedet har fått information från planeringen och projekteringen, och
3. kontrollerar att konstruktionen som helhet monteras, används och eventuellt demonteras i enlighet med handlingar framtagna vid projekteringen.

Personen med särskild kompetens ska ha god kännedom om konstruktionen, både dess delar och helheten, och om dess olika skeden.

Allmänna råd

Den person som har särskild kompetens om konstruktionen under projekteringen kan lämpligen fortsätta även under byggskedet.

Det finns ytterligare bestämmelser om tillfälliga konstruktioner, som även gäller för arbetsgivare, i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet

om byggnads- och anläggningsarbete. Där framgår även att lansering, montering och demontering av tunga byggelement ska påbörjas och utföras under ledning av en person med särskild kompetens.

Kontaktperson vid tillfällena när Bas-U inte finns på byggarbetsplatsen

19 § Bas-U ska se till att det finns uppgifter om vem man kan vända sig till i arbetsmiljöfrågor när det inte finns någon handläggare för Bas-U på plats på byggarbetsplatsen. Det ska finnas uppgift om

1. en kontaktperson eller, om det behövs, flera kontaktpersoner, och
2. hur man får tag på någon av dem vid alla tidpunkter när arbete pågår.

Allmänna råd

Normalt bör handläggaren för Bas-U vara på plats när verksamhet pågår. Hur stor del av tiden som handläggaren kan vara frånvarande från byggarbetsplatsen, och en annan person förmedlar kontakt med Bas-U, avgörs av projektets storlek, komplexitet och risknivå samt behovet av samordning för tillfället.

Följa upp entreprenörernas arbetsmiljöarbete

Kontroller

20 § Bas-U ska se till att kontroll utförs av att entreprenörerna arbetar säkert genom att följa arbetsmiljöbestämmelserna som gäller för deras olika arbeten, att de följer arbetsmiljöplanen och att de har hanterat arbetsmiljörisker som de har lämnat uppgift om inför starten av arbetet.

Kontrollerna ska även omfatta andra som bedriver verksamhet i byggprojektet.

AFS 2023:3

Kapitel 4

Bas-U ska ge entreprenörernas skyddsombud möjlighet att medverka och ska samråda med dem.

Allmänna råd

Bas-U ska samordna åtgärder för att kontrollera att byggnads- eller anläggningsarbete med avseende på arbetsmiljön utförs på ett korrekt sätt enligt 3 kap. 7 b § 3 arbetsmiljölagen (1977:1160). Kontroller kan göras genom till exempel skyddsronder, stickprov, kontroller av arbetsberedningar och avstämningsmöten. Det kan behövas både allmänna och riktade skyddsronder.

Andra som bedriver verksamhet i byggprojektet kan vara de som utför tillfälliga arbetsuppgifter som till exempel geolog, mätingenjör, kontrollant och förare av transporter.

21 § Bas-U ska försäkra sig om att de tekniska anordningar som används är kontrollerade, besiktigade eller provade och godkända enligt gällande regler.

Bas-U ska även försäkra sig om att förare har tillräcklig kompetens eller nödvändiga tillstånd för användning av anordningarna.

Allmänna råd

Bestämmelsen inskränker inte det arbetsmiljöansvar som arbetsgivaren har för den som använder, eller är förare av, en teknisk anordning.

Bas-U kan försäkra sig om kontrollen genom att entreprenörer får visa upp besiktningssintyg, dokumentation av underhåll och kontroll samt utbildningssintyg för att få klartecken för start av arbete, vid introduktion på byggarbetsplatsen, skyddsronder, stickprov och säkerhetsmöten. Bestämmelser om intyg och kontroller

finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning, bland annat i kapitlet om användning av lyftanordningar och trycksatta anordningar.

Exempel på tillstånd som kan krävas är skriftliga tillstånd från arbetsgivaren för att arbetstagare ska få använda lyftanordningar.

22 § I samband med att en ställning eller ett väderskydd som ska användas av flera entreprenörer planeras, ska Bas-U se till att underlaget kontrolleras så att det med betryggande säkerhet kan bära upp den belastning som kan uppstå under uppförandet och användningen. Detsamma gäller för fasader eller andra konstruktioner som ställningen behöver förankras till.

Om det finns ställningar eller väderskydd som används av flera entreprenörer på byggarbetsplatsen, ska Bas-U försäkra sig om att handlingar för ställningarna eller väderskydden finns tillgängliga på byggarbetsplatsen och att ställningarna och väderskydden fortlöpande kontrolleras.

Bestämmelser om handlingar för ställning eller väderskydd, att Bas-U ska få kopior av handlingarna och om den fortlöpande kontrollen finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning, kapitlet om användning av ställningar.

Information till byggherren

23 § Bas-U ska informera byggherren om en entreprenör inte följer anvisningarna från Bas-U i frågor som har betydelse för arbetsmiljön i byggskedet.

AFS 2023:3

Kapitel 4

24 § Bas-U ska meddela byggherren om det finns allvarliga risker för ohälsa eller olycksfall i byggskedet, som Bas-U inte själv kan se till att åtgärda med givna förutsättningar.

Allmänna råd

Exempel på tillfällen när Bas-U kan behöva meddela byggherren är vid arbeten med särskild risk enligt 11 kap. 12 §, men det kan även vara vid andra risker, som ergonomiska eller organisatoriska och sociala arbetsmiljörisker.

Givna förutsättningar kan till exempel ha med Bas-U:s resurser och befogenheter att göra, beslut som fattats i planerings- och projekteringskedet eller risker kopplade till den omgivande miljön. Förutsättningarna kan ha varit desamma från byggstart eller förändrats under byggprojektet.

25 § Om ett arbete i byggprojektet medför en omedelbar och allvarlig fara för liv eller hälsa, ska Bas-U se till att det arbetet avbryts eller förändras i den omfattning som krävs, tills arbetsmiljörisken har åtgärdats.

Arbetsmiljöplan

Överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt

26 § Bas-U ska ta emot den påbörjade arbetsmiljöplanen, och uppgifter om arbetsmiljöarbetet i övrigt, från Bas-P vid överlämning enligt 11 kap. 15 §.

En överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt ska också göras vid byte av Bas-U.

Bas-U ska hålla arbetsmiljöplanen tillgänglig

27 § När en arbetsmiljöplan krävs enligt 11 kap. 2 §, ska Bas-U se till att den arbetsmiljöplan som upprättats finns tillgänglig på

byggarbetsplatsen så snart det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas, så att alla som arbetar där kan ta del av den.

Allmänna råd

Ytterligare bestämmelser om att arbetsmiljöplanen ska vara tillgänglig finns i 11 kap. 5 §.

Sanktionsavgift

28 § En Bas-U som inte, i enlighet med 27 §, har sett till att den arbetsmiljöplan som upprättats finns tillgänglig på byggarbetsplatsen så att alla som arbetar där kan ta del av den, ska betala en sanktionsavgift om

1. 50 000 kronor, om projektets storlek kräver förhandsanmälan enligt 2 kap. 25 §, eller
2. 10 000 kronor, om projektets storlek inte kräver förhandsanmälan enligt 2 kap. 25 §.

Ingen sanktionsavgift ska betalas om hela byggnads- eller anläggningsarbetet pågår under maximalt två dagar i följd, oavsett hur många timmar som arbetas respektive dag.

Bas-U ska uppdatera arbetsmiljöplanen

29 § Bas-U ska se till att arbetsmiljöplanen uppdateras utifrån hur arbetet går, de eventuella förändringar som har inträffat och de arbetsmetoder som i praktiken används.

Bas-U ska vidare se till att arbetsmiljöplanen uppdateras utifrån de verkliga förutsättningarna för hur arbetet kan utföras, och förändringar i hur arbetsmiljöarbetet organiseras och bedrivs.

Bas-U ska uppdatera arbetsmiljöplanen när det inträffar någon ändring som har betydelse för arbetsmiljön.

AFS 2023:3

Kapitel 4

Arbetsmiljödokumentation

30 § Bas-U ska genomföra, eller låta någon annan genomföra, alla de anpassningar som krävs i den arbetsmiljödokumentation som kan behövas vid framtida arbeten med byggnaden eller anläggningen enligt 10 kap. 5 och 6 §§.

Arbetsmiljödokumentationen ska stämma överens med det slutliga utförandet som byggnaden eller anläggningen får.

5 kap. Byggherrens ställföreträdare

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggherren och byggherrens ställföreträdare, i de fall där byggherrens arbetsmiljöansvar har överlåtits till en ställföreträdare enligt 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen (1977:1160).

Ställföreträdaren ska se till att bestämmelserna i 2 kap. om byggherren uppfylls. Även övriga arbetsmiljöbestämmelser som gäller för byggherren gäller då i stället för byggherrens ställföreträdare.

Allmänna råd

En definition av byggherrens ställföreträdare finns i 1 kap. 4 §.

Visa ställföreträdarens självständighet

2 § Byggherren ska ha tydliggjort om ställföreträdaren har anlitats för hela byggprojektet, eller för antingen planeringen och projekteringen eller för byggskedet. Det kan finnas högst två ställföreträdare samtidigt, en för planeringen och projekteringen samt en för byggskedet.

För det skede av byggprojektet som det gäller, ska byggherren kunna visa att ställföreträdaren har befogenheter att disponera de resurser som krävs för att förebygga olyckor och ohälsa i bygg- och bruksskedet, och självständigt fattar alla de beslut som krävs för en god arbetsmiljö i bygg- och bruksskedet, utan inblandning från byggherren.

Allmänna råd

Ett exempel där det inte är möjligt att överlåta byggherrens arbetsmiljöansvar för byggskedet är när byggherren har avtal med flera olika entreprenörer för ett och samma

AFS 2023:3

Kapitel 5

byggprojekt. Då är ingen av entreprenörerna tillräckligt självständig.

Entreprenör som självständigt ansvarar för byggnads- och anläggningsarbeten åt en privatperson

3 § Innan ett arbete påbörjas ska en entreprenör, som självständigt ansvarar för byggnads- och anläggningsarbetena i ett byggprojekt åt en privatperson, klargöra för de inblandade aktörerna att entreprenören är byggherrens ställföreträdare. Det gäller när konsumenttjänstlagen (1985:716) ska tillämpas i enlighet med 3 kap. 7 c § sista stycket arbetsmiljölagen (1977:1160).

Allmänna råd

När en privatperson är byggherre övertar entreprenören automatiskt byggherrens arbetsmiljöansvar enligt 3 kap. 7 c § sista stycket arbetsmiljölagen, under förutsättning att entreprenören är tillräckligt självständig gentemot byggherren. Det gäller exempelvis om byggherren bara har avtal med en entreprenör för hela byggprojektet, och allt arbete sker som ett samlat uppdrag som den entreprenören samordnar och styr över.

När en entreprenör automatiskt blir ställföreträdare för byggherren är det entreprenören som ska följa arbetsmiljöbestämmelserna för byggherrar. Det är lämpligt att dokumentera vilket ansvarsförhållande som gäller i arbetsmiljöplanen.

6 kap. Projektörer – arkitekter, konstruktörer och andra som medverkar vid planering och projektering

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för projektörer.

Allmänna råd

En definition av projektörer finns i 1 kap. 4 §. En projektör kan vara en juridisk eller en fysisk person.

Förebygga arbetsmiljörisker vid planeringen och projekteringen

2 § Projektörerna ska, inom ramen för sina uppdrag, projektera så att bestämmelser i 8 kap. om grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker, 9 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i byggskedet och 10 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet 2–4 §§, uppfylls.

3 § Projektörerna ska följa anvisningar från Bas-P i frågor som har betydelse för arbetsmiljön under bygg- eller bruksskedet, för att möjliggöra samordning av planeringen och projekteringen.

4 § Projektörerna ska, i samråd med Bas-P, se till att deras föreslagna lösningar är förenliga med andra projektörers lösningar om det har betydelse för arbetsmiljön under bygg- eller bruksskedet.

Allmänna råd

Samråd med Bas-P, vars uppgift är att samordna projektörerna, kan exempelvis behövas om projektörernas lösningar inte går att kombinera.

AFS 2023:3

Kapitel 6

Rutiner för att förebygga arbetsmiljörisker som kan uppstå under byggskedet

5 § Projektörerna ska ha rutiner för att, från idé till färdig handling, förebygga arbetsmiljörisker som kan uppstå under byggskedet. Rutinerna ska omfatta

1. hur projektörerna arbetar enligt grundprinciperna i 8 kap. 2 §,
2. hur och när projektörerna tar hänsyn till arbetsmiljön under byggskedet när de tar fram ritningar, beskrivningar och beräkningar, och
3. vilka hjälpmedel eller kontrollsystem som projektörerna använder för att förebygga arbetsmiljörisker.

Allmänna råd

Arbetsmiljörisker kan till exempel förebyggas genom att projektörerna planerar och projekterar i dialog med någon sakkunnig inom produktion som har erfarenhet av liknande byggprojekt.

Andra exempel är att använda checklistor, program som visualiserar arbetsmiljörisker på ett tydligt sätt eller att någon annan med relevanta kunskaper granskar lösningar där eventuella fel i projekteringen kan leda till allvarliga arbetsmiljörisker.

Tidsplanering

6 § Projektörerna ska vid planeringen och projekteringen, i tillämpliga delar och så långt de har en faktisk möjlighet att påverka, se till att

1. planering och projektering utförs i god tid innan arbetena ska utföras så att det är möjligt att samordna arbetena, och
2. den totala byggtiden, och tiderna för deletapperna, är så väl tilltagna att arbetena kan utföras i en sådan takt att ohälsa och olycksfall undviks.

Allmänna råd

Kravet på god framförhållning i planeringen och projekteringen gäller även när man fortsätter att planera och projektera efter att byggskedet har påbörjats.

Bestämmelsen kan exempelvis innebära att projektörer bevakar att tider för arbetsmoment som ska utföras ryms inom den totala byggtiden och att Bas-P behöver informeras.

Tillfälliga konstruktioner och samverkande konstruktioner

7 § Projektörerna ska utforma tillfälliga konstruktioner och samverkande konstruktioner så att de med säkerhet klarar de belastningar och påfrestningar som de kan komma att utsättas för under byggskedet.

Allmänna råd

Det kan vara lämpligt att projektörer ser till att någon annan med relevanta kunskaper granskar handlingar som ligger till grund för tillfälliga eller samverkande konstruktioner, om konstruktionerna inte ingår i något annat kontrollsystem.

Följ upp det förebyggande arbetsmiljöarbetet

Skriftliga underlag

8 § Projektörerna ska redovisa skriftliga underlag med möjliga lösningar eller förslag på åtgärder till Bas-P för de allvarliga arbetsmiljörisker som kommer att kvarstå i byggskedet. Komplexa lösningar och åtgärder till risker som inte är uppenbara för alla ska beskrivas särskilt noggrant.

De skriftliga åtgärdsförslagen ska kunna användas som underlag för arbetsmiljöplanen.

AFS 2023:3

Kapitel 6

Allmänna råd

Utöver arbeten med särskild risk enligt 11 kap. 12 §, som ska beskrivas i arbetsmiljöplanen, kan exempelvis risker avseende brand, buller, ergonomi eller vibrationer vara allvarliga.

Exempel på risker som inte är uppenbara för alla är geotekniska risker eller brister i en konstruktions stabilitet under både uppförande- och nedmonteringskedan.

När en projektör i sin tur anlitar andra som projekterar, bör projektören sammanställa de underlag som tas fram och redovisa dem i sin helhet för Bas-P.

7 kap. Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar.

Monteringsfärdiga byggnader och anläggningar som lagligen saluförs i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i Turkiet, eller som har sitt ursprung i och som lagligen saluförs i en Eftastat som är part i EES-avtalet, förutsätts vara förenliga med dessa föreskrifter. Tillämpningen av dessa föreskrifter omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008.

Allmänna råd

En definition av den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar finns i 1 kap. 4 §.

Exempel på monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar kan vara prefabricerade stommar eller broar i trä, betong eller stål och "nyckelfärdiga" hus, där elementen har projekterats för att tillsammans bilda en helhet i form av en byggnad, anläggning eller bärande konstruktion.

Delarna, som ofta tillverkas på fabrik och sedan monteras ihop på byggarbetsplatsen, kan projekteras för ett unikt objekt eller tillverkas i flertal.

Förebygga arbetsmiljörisker vid planeringen och projekteringen

2 § Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar ska, i tillämpliga delar, se till att bestämmelser i 8

AFS 2023:3

Kapitel 7

kap. om grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker, 9 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i byggskedet 3 och 6–9 §§, och 10 kap. om att planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet 2–4 §§, uppfylls under planeringen och projekteringen.

Rutiner för att förebygga arbetsmiljörisker som kan uppstå under byggskedet

3 § Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar ska ha rutiner som omfattar hur

1. olika delar av projekteringen samordnas med avseende på arbetsmiljön under byggskedet, och
2. säkerheten vid monteringen beaktas under projekteringen.

Beskrivningar

4 § Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar ska se till att det finns underlag som beskriver hur de prefabricerade elementen ska stabiliseras, lyftas och monteras på ett säkert sätt.

Allmänna råd

Underlag kan exempelvis vara en monteringsinstruktion eller ritning som beskriver hur delarna i byggnaden eller anläggningen på ett säkert sätt kan stabiliseras under transport, lossning och mellanlagring, lyftas på plats och monteras. Även åtgärder mot rasrisker kan behöva beskrivas, som till exempel vilken typ av lyftanordningar, lyftredskap, lyftöglor och grippunkter som bör användas för säkert arbete. Ett annat exempel är lösningar för fallskydd.

Om det kvarstår arbetsmiljörisker under byggskedet som inte är uppenbara för alla, bör också de beskrivas och åtgärder föreslås. Sådana risker kan till exempel vara

geotekniska risker eller brister i en konstruktions stabilitet under uppförandet.

Följa upp det förebyggande arbetsmiljöarbetet

5 § Den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar ska följa upp monteringsarbetet för att kontrollera att byggnaderna eller anläggningarna går att montera på ett säkert sätt.

Allmänna råd

Vid ändringar, exempelvis nya konstruktionslösningar eller arbetsätt, bör den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar alltid följa upp det första montaget. Vid serietillverkning kan uppföljningen därefter ske med lämpliga intervall.

Avdelning III: Gemensamma bestämmelser om hur risker förebyggs

8 kap. Grundprinciper för att förebygga arbetsmiljörisker

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggherren, Bas-P, Bas-U och projektörer. Det gäller även för den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar.

Allmänna råd

Alla som kapitlet riktar sig till har ett ansvar av det slag som beskrivs i bestämmelsen. Genom de val som aktörerna gör och de åtgärder som de vidtar påverkas arbetsmiljön under bygg- och bruksskedet. Möjligheten att påverka arbetsmiljön varierar utifrån det skede som byggprojektet befinner sig i.

Entreprenörerna har motsvarande arbetsmiljöansvar för sin egen personal genom det systematiska arbetsmiljöarbete som varje arbetsgivare ska bedriva enligt andra regler.

Identifiera, bedöma och hantera risker

2 § För att förebygga arbetsmiljörisker som kan uppstå under bygg- och bruksskedet ska de ansvariga arbeta enligt grundprinciper angivna i andra stycket punkterna 1–3 vid planeringen, projekteringen och byggskedet. I första hand ska lösningar som tar bort arbetsmiljöriskerna väljas.

Grundprinciperna för att förebygga arbetsmiljörisker är följande:

1. Identifiera och undvika risker.
2. Bedöma risker som inte kan undvikas.

3. Hantera risker genom att
- a) åtgärda riskerna vid källan,
 - b) ersätta farliga ämnen med ämnen som är ofarliga, eller mindre farliga, så långt det är möjligt,
 - c) prioritera gemensamma skyddsåtgärder framför individuella,
 - d) ta hänsyn till den tekniska utvecklingen,
 - e) ta hänsyn till människors olika förutsättningar, och
 - f) ge klara och tillräckliga instruktioner som alla berörda kan förstå.

Allmänna råd

Gemensamma skyddsåtgärder är åtgärder som skyddar flera på arbetsplatsen, exempelvis gemensamma fallskyddsanordningar.

Exempel på att ta hänsyn till den tekniska utvecklingen är att redan under planeringen och projekteringen synliggöra arbetsmiljörisker och hitta projekteringskollisioner med hjälp av olika typer av ritprogram, visualiseringar och andra intelligenta modeller eller program.

Att ta hänsyn till människors olika förutsättningar avser både fysiska och psykiska förutsättningar att utföra arbete. Exempelvis bör man vid utformning av arbetsplatser, samt vid val av arbetsutrustning och produktionsmetoder, skapa förutsättningar för att så många som möjligt ska kunna utföra arbetet utan risk för ohälsa eller olycksfall.

Med instruktioner menas även ritningar och andra beskrivningar som tas fram under projekteringen.

9 kap. Planera och projektera för en god arbetsmiljö i byggskedet

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggherren, som ska se till att de uppfylls, och för projektörer som inom ramen för sina uppdrag, i tillämpliga delar, ska projektera så att bestämmelserna uppfylls. Bestämmelserna i 3 och 6–9 §§ gäller, i tillämpliga delar, för de som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar. De ska se till att bestämmelserna uppfylls under planeringen och projekteringen.

Allmänna råd

Både byggherren och projektörerna kan samtidigt ha ett ansvar av det slag som beskrivs i bestämmelserna. Deras möjligheter att påverka arbetsmiljön varierar mellan olika byggprojekt beroende på bland annat entreprenadform och utifrån det skede som byggprojektet befinner sig i.

Det finns ytterligare bestämmelser om arbetsmiljön i byggskedet i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete.

Nya metoder, tekniker eller material

2 § Om nya metoder, tekniker eller material övervägs i byggprojektet, ska det utredas om det finns allvarliga arbetsmiljörisker med att använda dem. Om sådana risker finns ska det bedömas om ett mer beprövat arbetssätt ska användas.

När oprövade metoder, tekniker eller material väljs ska det vid planeringen och projekteringen utredas vilka åtgärder som krävs. Åtgärderna ska vara beskrivna så att arbetet kan utföras på ett säkert sätt.

Utformning och placering av en byggnad eller annan anläggning

3 § Vid planeringen och projekteringen ska arbetsmiljön under byggskedet särskilt uppmärksammas när man väljer utformning och placering av en byggnad eller annan anläggning.

Allmänna råd

Exempel på sådant som kan påverka arbetsmiljön är

1. möjligheterna att ordna säkra transporter och förbindelseleder till, från och inom byggarbetsplatsen,
2. de lyft- och transportanordningar som behövs,
3. markförhållanden, och
4. andra förutsättningar i omgivningen som vägar, omgivande verksamheter eller boende i området.

Byggarbetsplatsen och etableringsområdet

Etableringsområdets storlek

4 § Under planeringen och projekteringen ska etableringsområdets storlek särskilt uppmärksammas. Det ska normalt vara så stort att de personalutrymmen, kontor, förråd och materialupplag som behövs för all verksamhet på byggarbetsplatsen får plats utan att det blir för trångt. Dessa ska i möjligaste mån placeras nära platsen där arbetet ska utföras.

Med etableringsområde menas ett område inom vilket entreprenörerna tillåts placera personalbodar, förråd, upplag och annat som är nödvändigt för att genomföra byggprojektet.

Planering för att ta emot, hantera och förvara material

5 § Planeringen och projekteringen ska möjliggöra att material kan tas emot, hanteras och förvaras på ett sådant sätt att risk för ohälsa och olycksfall förebyggs.

AFS 2023:3

Kapitel 9

Möjligheterna att transportera byggmaterial, avfall och utrustning på byggarbetsplatsen ska särskilt uppmärksammas.

Allmänna råd

Manuell hantering kan undvikas genom god planering. Exempel på det är att arbetsmaterial placeras i nära anslutning till platsen för arbetet. Skrymmande eller tunga material kan lyftas in på våningsplanen efterhand som byggnaden uppförs med hjälp av olika sorters lyftanordningar.

En möjlig logistikplanering som tas fram kan sedan anpassas av aktörerna i byggskedet.

Förbindelseleder, ytor för material och liknande kan framgå av en arbetsplatsdispositionsplan (APD-plan). Det finns ytterligare bestämmelser om planering av materialhantering i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten, kapitlet om byggnads- och anläggningsarbete.

Välja byggprodukter

6 § När byggprodukter väljs, ska deras påverkan på arbetsmiljön under byggskedet särskilt uppmärksammas när det gäller egenskaper som material, form, vikt och storlek.

Allmänna råd

Exempel på påverkan att särskilt uppmärksamma vid val av byggprodukter är att

1. hantering och montering av byggprodukterna inte medför någon risk för ohälsa eller olycksfall,
2. byggprodukternas form, vikt och storlek är lämpliga med hänsyn till de utrymmen där man ska montera dem,

3. produkter som kan leda till allergier och överkänslighet undviks, och
4. riskerna med de kemiska produkter som väljs blir så små som möjligt.

Välja och utforma konstruktioner

7 § När konstruktioner för grundläggning, stomsystem eller andra bärande element väljs, ska deras påverkan på arbetsmiljön under byggskedet särskilt uppmärksammas.

8 § De åtgärder som behöver vidtas för att konstruktioner ska vara stabila under alla stadier av monteringen och eventuell demontering ska beskrivas.

Beskrivningen ska vara skriftlig och om den behöver inkludera en särskild ritning, ska ritningen finnas med.

Välja och utforma stomkomplettering, installationer och inredning

9 § Under planeringen och projekteringen ska arbetsmiljön i byggskedet särskilt uppmärksammas vid val av

1. stomkomplettering och dess utformning,
2. installationer, deras placering och infästning, och
3. inredningar.

Allmänna råd

Exempel på sådant som bör uppmärksammas under planeringen och projekteringen är möjligheter att använda transporthjälpmedel, lyfthjälpmedel och andra tekniska hjälpmedel för fönster, dörrar, branddörrar, ventilation, undergolv, undertak, fasadmateriell, taktäckningsmaterial, utfackningsväggar och mellanväggar.

AFS 2023:3

Kapitel 9

Rivning, ombyggnad eller renovering

10 § När en byggnad eller anläggning, eller delar av den, ska rivras, byggas om eller renoveras, ska hänsyn tas till risker med hälsofarligt material.

Innan arbetet med rivning, ombyggnad eller renovering påbörjas ska det utredas om det finns hälsofarligt material i den del av byggnaden eller anläggningen som arbetet avser. Om det inte går att klarlägga på annat sätt, ska provtagning genomföras och proverna analyseras.

När det finns hälsofarligt material, ska den som ska utföra rivningsarbetet skriftligt informeras om resultatet av utredningen.

Allmänna råd

Resultatet av utredningen som genomförs innan arbete med rivning, ombyggnad eller renovering påbörjas bör, utöver att ange var man har hittat hälsofarligt material, även ange vilka delar av byggnaden eller anläggningen som har undersökts. Utredningen kan vara en bilaga till arbetsmiljöplanen, eftersom Bas-P och Bas-U ska beskriva åtgärder vid arbete med hälsofarliga ämnen eller material i arbetsmiljöplanen enligt 11 kap. 12 §.

11 § Vid planering och projektering av rivning, ombyggnad eller renovering ska det säkerställas att stabiliteten hos byggnaden eller anläggningen, eller delar av den, inte äventyras medan arbetet pågår.

10 kap. Planera och projektera för en god arbetsmiljö i bruksskedet

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i 2–4 §§ gäller för byggherren, projektörerna och den som tillverkar monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar. Bestämmelserna i 5 och 6 §§ gäller för byggherren, Bas-P och Bas-U.

I kapitlet för byggherren, Bas-P och Bas-U anges vem som ska göra vad med arbetsmiljödokumentationen.

Allmänna råd

Det finns ytterligare bestämmelser om arbetsmiljön i bruksskedet i bland annat Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:12) om utformning av arbetsplatser.

Arbetsmiljön i en färdig byggnad eller annan anläggning

2 § Projekteringen ska genomföras så att det blir möjligt att skapa en god arbetsmiljö för alla arbetstagare som kan förutses komma att arbeta i, eller i anslutning till, en färdig byggnad eller annan anläggning.

Allmänna råd

Exempel på sådana arbetstagare är både de som kommer att arbeta stadigvarande i en verksamhet som kommer att bedrivas och de som kommer att utföra tillfälliga arbeten som städning, varuleveranser, sophämtning, snöskottning och andra arbeten på tak samt annat arbete med drift och underhåll.

3 § Under projekteringen ska förslag till utformningen av en färdig byggnad eller annan anläggning granskas, för att bedöma om kraven i arbetsmiljölagen (1977:1160) och Arbetsmiljöverkets

AFS 2023:3

Kapitel 10

föreskrifter kan uppfyllas. För att förebygga arbetsmiljörisker i bruksskedet ska man arbeta enligt grundprinciperna i 8 kap. 2 § under planeringen och projekteringen.

Allmänna råd

Exempel på krav som ska uppfyllas finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:12) om utformning av arbetsplatser.

4 § Vid projektering av en ny byggnad eller annan anläggning för arbetsplatser, ska arbetsplatserna utformas på ett sådant sätt att de blir så tillgängliga att så många som möjligt kan använda dem på lika villkor, även personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga och personer med allergier. Detsamma gäller vid projektering för ombyggnad av arbetsplatser.

Om arbetets art kräver en viss funktionsförmåga, undantas den delen av lokalen där funktionsförmågan är nödvändig från kravet i första stycket, vad gäller tillgänglighet för just denna funktionsförmåga.

Allmänna råd

Exempel på egenskaper som gör en arbetsplats tillgänglig och användbar för så många som möjligt är

1. enkla och tydliga samband mellan lokaler,
2. sammanhängande taktila ledstråk,
3. kontrasterande färgsättning,
4. efterklangstider i ett intervall som är lämpligt för vad lokalen ska användas till,
5. tillräckliga areor och passagemått,
6. inga nivåskillnader,
7. automatiska dörröppnare,
8. lättstädad inredning,
9. lågemitterande material, och
10. kontinuerlig ventilation.

Med ombyggnad avses här förändringar som är så stora att Boverkets krav på tillgänglighet vid ombyggnad gäller.

Arbetsmiljödokumentation

5 § En arbetsmiljödokumentation som kan behövas vid framtida arbeten med en byggnad eller annan anläggning ska upprättas och anpassas löpande. Den ska vara färdigställd när byggnads- och anläggningsarbetena avslutats.

Arbetsmiljödokumentationen ska beskriva

1. objektets konstruktion,
2. objektets utformning, och
3. vilka material och byggprodukter som har använts.

Allmänna råd

Arbetsmiljödokumentationen kan bestå av valda delar av de relationshandlingar som normalt görs vid byggnads- och anläggningsarbeten, kompletterade med lämplig arbetsmiljöinformation.

Vid överlämningen av arbetsmiljöarbetet enligt 11 kap. 15 §, bör det klargöras hur arbetsmiljödokumentationen ska färdigställas.

6 § Arbetsmiljödokumentationen ska vara tillräckligt omfattande för att beskriva sådant som är av betydelse för säkerhet och hälsa vid arbete med drift, underhåll, reparation, ändring och rivning av byggnaden eller anläggningen.

Allmänna råd

Syftet med arbetsmiljödokumentationen är att den ska kunna ge relevant information om arbetsmiljöfrågor vid de arbeten på och med objektet som behöver göras under hela dess livslängd.

11 kap. Arbetsmiljöplanen och överlämning av arbetsmiljöarbetet

Vem föreskrifterna riktar sig till

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller för byggherren, Bas-P och Bas-U. I deras respektive kapitel anges vem som ska göra vad med arbetsmiljöplanen.

När det ska finnas en arbetsmiljöplan

2 § En skriftlig arbetsmiljöplan ska upprättas om

1. något av de arbeten som anges i 12 § behöver utföras i samband med byggnads- eller anläggningsarbetet, eller
2. arbetet är av sådan omfattning att förhandsanmälan ska lämnas, det vill säga om
 - a) arbetet beräknas pågå under längre tid än 30 arbetsdagar, och sysselsätta mer än 20 personer samtidigt vid något tillfälle, eller
 - b) det totala antalet persondagar beräknas bli fler än 500 dagar.

3 § Arbetsmiljöplanen ska påbörjas tidigt i planeringen och projekteringen av ett byggprojekt. Arbetsmiljöplanen ska sedan utvecklas löpande av den som är ansvarig för den i varje skede av byggprojektet.

4 § Arbetsmiljöplanen ska vid varje tidpunkt baseras på de uppgifter som är kända i byggprojektet. Allt eftersom arbetena planeras och projekteras ska de nya uppgifterna om dessa arbeten föras in i arbetsmiljöplanen.

Vid ändringar i en redan utförd projektering, eller i produktionsplaneringen, ska motsvarande uppdateringar göras i arbetsmiljöplanen.

5 § Arbetsmiljöplanen ska finnas tillgänglig på byggarbetsplatsen från och med att det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas. Den ska finnas tillgänglig i pappersformat eller digitalt.

Alla som arbetar på byggarbetsplatsen ska enkelt kunna ta del av och lätt kunna förstå de delar av arbetsmiljöplanen som berör dem.

Allmänna råd

För att alla som arbetar på byggarbetsplatsen enkelt ska kunna ta del av och lätt kunna förstå de delar av arbetsmiljöplanen som berör dem kan den behöva finnas på både svenska, engelska och på ytterligare språk, på ett sätt som är anpassat till byggarbetsplatsens behov. De delar av arbetsmiljöplanen som berör alla kan behöva översättas till ännu fler språk.

Syftet med arbetsmiljöplanen

6 § Syftet med arbetsmiljöplanen är att förebygga arbetsmiljörisker i byggskedet. Den ska fungera som ett styrande dokument för hur arbetsmiljöarbetet i byggprojektet bedrivs och hur aktörerna samordnas.

Vad arbetsmiljöplanen ska innehålla

7 § Under planeringen och projekteringen ska arbetsmiljöplanen innehålla det som anges i 9 och 12 §§.

När det första byggnads- eller anläggningsarbetet påbörjas ska arbetsmiljöplanen innehålla det som anges i 9, 10 och 12 §§. Arbetsmiljöplanen ska också innehålla det som anges i 11 § om arbetet ska utföras på en plats där någon annan verksamhet kommer att pågå samtidigt.

8 § Arbetsmiljöplanen ska vara anpassad till det aktuella byggprojektet. Arbetsmiljöplanens omfattning och innehåll ska motsvara byggprojektets storlek, komplexitet och risknivå och

AFS 2023:3

Kapitel 11

bara innehålla sådant som har betydelse för arbetsmiljön i byggskedet.

Allmänna råd

Även förslag på åtgärder och säkra arbetsätt för andra arbeten än de med särskild risk enligt 12 § kan finnas med i arbetsmiljöplanen. Det kan vara arbeten som kräver samordning på grund av risker avseende brand, buller, ergonomi eller vibrationer.

Beskrivning av hur byggprojektets arbetsmiljöarbete ska organiseras och bedrivs

9 § Arbetsmiljöplanen ska beskriva hur man ska organisera och bedriva arbetsmiljöarbetet. Arbetsmiljöplanen ska innehålla kontaktuppgifter till personer i byggprojektet som har arbetsmiljöuppgifter samt rutinerna för samordning och arbetsmiljöarbete.

Allmänna råd

Rutinerna kan avse vad som ingår i en arbetsuppgift, när och hur ofta den ska utföras och vem eller vilka som ska utföra den. Som exempel behövs ofta rutiner för att

1. diskutera arbetsmiljöfrågor på projekterings- och byggmöten,
2. kontrollera och följa upp arbetsmiljöarbetet,
3. genomföra säkerhetsintroduktioner på byggarbetsplatsen,
4. utföra skyddsronder, och
5. kontrollera beredskap för första hjälpen, krisstöd samt brand och utrymning.

Exempel på ytterligare personer som bör anges i arbetsmiljöplanen är de skyddsombud som finns på byggarbetsplatsen och vilka personer som har utbildning i första hjälpen.

Ordnings- och skyddsregler

10 § Arbetsmiljöplanen ska innehålla de gemensamma ordnings- och skyddsregler som ska gälla på byggarbetsplatsen.

Allmänna råd

Regler kan till exempel avse

1. generella minimikrav på personlig skyddsutrustning,
2. gemensamma skyddsanordningar, ställningar och mobila arbetsplattformar,
3. koppling och lyft av last samt kommunikation med kranförare,
4. schakt, upplag för schaktmassor, passager och uppställning av maskiner,
5. elsäkerhet,
6. hur arbetsplatsen ska hållas fri från spill och skräp – vem som ska städa, när och var avfallet ska läggas,
7. hur mottagnings- och lagringsutrymmen för material och utrustning ska användas,
8. hur förbindelseleder för gående och fordonstrafik ska användas,
9. hur riskzoner som inte får beträdas ska spärras av, och
10. var på byggarbetsplatsen som rökning eventuellt får ske och information om eventuella rutiner vid misstanke om alkohol- och droganvändning i samband med arbete.

Beskrivning av samordning med annan verksamhet som pågår samtidigt

11 § Om arbetet ska utföras på en plats där någon annan verksamhet kommer att pågå samtidigt, ska arbetsmiljöplanen ange hur samordningen mellan verksamheterna ska gå till.

AFS 2023:3

Kapitel 11

Allmänna råd

Annan verksamhet kan vara exempelvis ett fast driftställe där arbetet fortgår under byggtiden, eller ett annat byggprojekt.

Åtgärder till arbeten med särskild risk

12 § Arbeten enligt andra stycket punkterna 1–13 medför särskilda arbetsmiljörisker och det krävs åtgärder om något av dessa arbeten förekommer i byggprojektet. Åtgärder för att hantera de särskilda riskerna ska beskrivas i arbetsmiljöplanen. Om samma risk återkommer vid flera arbetsmoment och det finns behov av olika åtgärder för att hantera risken, ska det framgå vilken åtgärd som är planerad för vilket arbetsmoment.

Arbeten med särskilda arbetsmiljörisker är:

1. Arbete där det finns risk att falla till en lägre nivå, om nivåskillnaden är två meter eller mer.
2. Arbete där det finns risk att begravas under jordmassor, eller sjunka ned i lös mark.
3. Arbete med lansering, montering eller nedmontering av tunga byggelement, eller tunga formbyggnadselement.
4. Arbete som utsätter någon för kemiska eller biologiska ämnen som medför särskild fara för hälsa och säkerhet, eller omfattas av krav på medicinsk kontroll.
5. Rivning av bärande konstruktioner, eller hälsofarliga material eller ämnen.
6. Arbete i närheten av högspänningsledning.
7. Arbete på en plats eller ett område där fordonstrafik passerar.
8. Arbete där sprängämnen används.
9. Arbete i brunnar och tunnlar samt anläggningsarbete under jord.
10. Arbete där det finns risk att drunkna.
11. Arbete som utförs under vatten med dykarutrustning.
12. Arbete som utförs i en kassun under förhöjt lufttryck.

13. Arbete i närheten av joniserande strålning och för vilket man, enligt Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter, ska inrätta ett kontrollerat område eller ett skyddat område.

Allmänna råd

När arbetsberedningar för arbetsmoment med särskild risk planeras in, bör det av arbetsmiljöplanen framgå hur man kan ta del av arbetsberedningarna.

Exempel på åtgärder som man kan välja mot riskerna enligt punkterna 1-7, och som ska beskrivas är

1. de fallskyddsanordningar som ska användas, och hur de ska monteras,
2. de stöd- eller stabiliseringsåtgärder som enligt den geotekniska undersökningen behövs vid schaktningsarbete, exempelvis vilken stödkonstruktion eller släntlutning som krävs,
3. vilka anordningar för montering av byggelement, stabiliseringsåtgärder för stommen, skyddsräcken eller fästen för personligt fallskydd som behövs, samt hur de ska monteras och förankras,
4. hur man ska utföra arbete med till exempel förorenad mark, hårdplaster eller kvarts på ett säkert sätt samt vilka skydds-, avskärnings- eller ventilationsåtgärder som ska vidtas,
5. vilka stöd- eller stabiliseringsåtgärder samt åtgärder mot hälsofarliga material, exempelvis asbest, som ska vidtas vid rivningsarbeten,
6. vilka säkerhetsavstånd, vilken utmärkning av kablar i marken eller andra skyddsåtgärder som planeras, och
7. vilka trafik- och avstängningsanordningar som behövs vid omledning, eller för att styra trafiken säkert förbi arbetsplatsen, samt nödvändiga tillstånd från väghållaren.

AFS 2023:3

Kapitel 11

För arbete med särskild risk angivna i punkterna 1–13 finns bestämmelser om åtgärder i bland annat Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten.

Generell arbetsmiljöplan

13 § En generell arbetsmiljöplan kan användas vid olika byggnads- och anläggningsarbeten som utförs under en viss angiven tidsperiod och som beställs av samma byggherre, pågår under som mest två dagar, i huvudsak är likadana, ofta återkommer och har liknande förutsättningar.

Allmänna råd

Exempel på när detta undantag från en projektspecifik arbetsmiljöplan kan vara aktuellt, är vid återkommande underhållsarbeten som pågår under kort tid och där byggherren redan har en övergripande styrning av arbetsmiljöarbetet vid den fasta verksamheten.

Om ett byggnads- och anläggningsarbete är mer komplext eller riskfyllt jämfört med de arbeten som vanligen utförs, eller om förutsättningarna medför andra risker än vanligt kan inte en generell arbetsmiljöplan användas.

14 § En generell arbetsmiljöplan ska innehålla

1. en beskrivning av hur byggprojektets arbetsmiljöarbete ska organiseras och bedrivs enligt 9 §,
2. gemensamma ordnings- och skyddsregler enligt 10 §,
3. en beskrivning av samordning med annan verksamhet, om sådan pågår samtidigt, enligt 11 §,
4. beskrivningar av de åtgärder för arbeten med särskild risk enligt 12 § som kan förutses, och
5. en beskrivning av hur oidentifierade risker ska omhändertas om de uppstår.

Överlämning av arbetsmiljöplanen och arbetsmiljöarbetet i övrigt

15 § När en byggarbetsmiljösamordnare ska lämna över arbetsmiljöplanen till en annan byggarbetsmiljösamordnare, ska det göras på ett strukturerat sätt.

Byggarbetsmiljösamordnaren ska vid överlämnandet samtidigt informera om det övriga arbetet med att förebygga arbetsmiljörisker under bygg- och bruksskedet, som har genomförts tidigare i projektet. Identifierade risker och föreskrivna åtgärder ska förklaras, för att förebygga att ändringar görs som påverkar arbetsmiljön under bygg- eller bruksskedet på ett negativt sätt.

Allmänna råd

En strukturerad överlämning mellan handläggarna kan ske i form av ett möte för att främja dialog. Vid överlämningen kan man

1. förklara relevanta underlag för komplexa lösningar och åtgärder till risker som inte är uppenbara för alla,
2. ta upp lösningar som valts bort av hänsyn till arbetsmiljön under bygg- eller bruksskedet,
3. stämma av tidplanen och eventuellt justera den,
4. klargöra hur fortsatt projektering efter byggstart ska hanteras enligt 2 kap. 24 §,
5. ta upp anpassning till annan verksamhet som eventuellt pågår på platsen, och
6. besluta hur arbetsmiljödokumentationen enligt 10 kap. 5 och 6 §§ ska färdigställas.

Överlämning bör ske vid byte av handläggare även om de båda organisatoriskt tillhör samma byggarbetsmiljösamordnare.

AFS 2023:3

Övergångsbestämmelser

Övergångsbestämmelser

1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Genom Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:12) om utformning av arbetsplatser och Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:13) om risker vid vissa typer av arbeten upphävs Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2020:1) om arbetsplatsens utformning och Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1999:3) om byggnads- och anläggningsarbete med tillhörande allmänna råd och kommentarer.
(AFS 2024:1)
3. Tillstånd, godkännanden, undantag, dispenser, villkor, förelägganden, förbud, avgiftsförelägganden, anmälningar, registreringar, rapporter, intyg, journaler och annan dokumentation, samt andra beslut eller åtgärder i enskilda fall enligt de enligt punkt 2 upphävda föreskrifterna, fortsätter att gälla enligt motsvarande bestämmelser i de nya föreskrifterna.
(AFS 2024:1)

Bilaga 1 Förhandsanmälan

Förhandsanmälan till Arbetsmiljöverket enligt 2 kap. 25 § ska innehålla följande uppgifter:

1. Datum för anmälan.
2. Byggarbetsplatsens besöksadress eller koordinater.
3. Information om byggprojektet:
 - a) typ av byggprojekt (kort beskrivning),
 - b) planerat datum för byggstart,
 - c) planerat datum för avslut,
 - d) det största antalet personer som samtidigt beräknas vara sysselsatta på arbetsplatsen, och
 - e) planerat antal entreprenörer på byggarbetsplatsen.
4. Byggherre:
 - a) namn, adress, telefonnummer och organisationsnummer, och
 - b) namn, telefonnummer och e-postadress till den som representerar byggherren i byggprojektet.
5. Bas-P:
 - a) namn, adress, telefonnummer och organisationsnummer,
 - b) namn, telefonnummer och e-postadress till handläggaren för Bas-P, och
 - c) tidsperiod som Bas-P utsetts för.
6. Bas-U:
 - a) namn, adress, telefonnummer och organisationsnummer,
 - b) namn, telefon och e-postadress till handläggaren för Bas-U, och
 - c) tidsperiod som Bas-U utsetts för.
7. Byggherrens ställföreträdare, i de fall där byggherrens arbetsmiljöansvar har överlåtits enligt 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen (1977:1160):
 - a) uppgift om uppdraget gäller planering och projektering, byggskedet eller båda skedena,

AFS 2023:3

Bilaga 1

- b) namn, adress, telefonnummer och organisationsnummer för byggherrens ställföreträdare, och
 - c) namn, telefon och e-postadress till person i byggprojektet.
8. Projektörer (för varje projektör):
- a) namn, adress, telefonnummer och organisationsnummer, och
 - b) kontaktuppgifter till person i byggprojektet.
9. Entreprenörer (för varje entreprenör som redan är utsedd):
- a) namn, adress, telefonnummer och organisationsnummer, och
 - b) kontaktuppgifter till person i byggprojektet.
10. Uppgift om den som lämnar förhandsanmälan:
- a) namn, telefonnummer och e-postadress.